

nekdanj, ali morebiti še bolj, delajo „kakor živina“, osobito v primeri z drugimi jugoslovanskimi kmetovalci. Da se v vipavski dolini tretjina nekdanjih dobro delanih trt ne najde, temu je vzrok pred vsem to, ker se je nekdanj, ko se je še vipavsko vino prav lahko in dobro prodajalo — posebno ob času najhujega razsajanja trtne bolezni na Italijanskem — veliko preveč vinogradov, sploh trt zasadilo, brez ozira na to, da bodo trte, preje ali pozneje, dasiravno znabiti na najboljšo puščo vsajene, v rodovitnosti pojenjale, čisto opešale ter gnoja zahtevale, ne gledé tudi na to, da se potem več obdelovati ne bodo mogle. Matija Vrtovec je bil prvi, kateri je Vipavce na to opozoril, da treba tudi trtam gnojiti, Vipavci so se mu smijali, in gotovo pred vsem zaradi tega, ker so si mislili, „kje bomo pa gnojajemali, saj ga še za krompir itd. pomanjkuje“. In res! čas, ko trta brez gnoja v vipavski dolini več roditi noče, je dospel. Vsak pravi, previdni kmetovalec, kateri dolino v prvič vidi, more koj do sklepa priti, da je v nji veliko veliko preveč vinogradov, v primeri s senožeti, mejami, njivami, sploh gnoja potrebnimi zemljišči, in od tod izvira pred vsem tu večje, tam manjše zanemarjanje vinogradov trt. Razen tega je pomanjkanje delavcev in to še dragih delavcev. Delavec, kateri na Hrvaškem, na pr., 25 do 30 kr. na dan stane, stane v Vipavi 65 do 70, pa tudi 80 kr. To pa na obdelovanje vinogradov kaj močno upliva.

Gotovo ne manj upliva pa tudi uže splošno iz vedno slabih letin, iz vedno rastečih davkov, iz vedno niže vinske cene izvirajoča ubožnost.

Veliko težavneje ali pa, kar naravnost rečeno, skoro popolno nemogoče je, vipavsko vino tako lahko in drago prodajati, kakor nekdanj, pred vsem zaradi tega, ker mu je dandanes vsled železnice konkurenca veliko prevelika. Na Ogerskem, Hrvaškem in tudi drugod pridekuje se vino z veliko manjšimi stroški kakor v Vipavi, kajti prvič je tam zemlja tako lahka, da je v primeri k vipavski le igrača jo obdelavati, — drugič imajo tam, kakor je uže bilo omenjeno, delavcev kolikor hočejo, in to prav po ceni, — tretjič, rodi jim tam trta tako rekoč „na klubaj“ kaj obilno. In tako pride, da stane Ogra ali pa Hrvata liter vina polovico, ako ne še veliko manj pridelovalnih stroškov kakor Vipavca. Zakaj bi ga torej lahko toliko cenejše ne dal?

Vrh vsega tega se še v Cislajtanijski zoper ponarejanje in pomnoženje vina postave kujejo, med našimi producenti se pa posebno o kvantitativno najslabših letinah, ako bi tudi nikake dotične postave ne bilo, na kaj takega še zaradi sosedove zavisti in nevošljivosti misliti ne sme! Med tem, ko pri nas postava veleva: „ti vinorejec ne smeš svojega pridelka pomnožiti ali pa zboljšati“, med tem, ko pri nas sosed na soseda „križajte ga!“ upije, ako izvé, da si je on svoj vinski pridelek po umetni poti kaj pomnožil ali pa le izboljšal, — med tem ali pa v kljub vsemu temu je pa tam unikraj Litave pod ogersko krono vse dovoljeno. Postava molčí, ker je ni, sosed sosedu pa po pregovoru, „da vran vranu oči ne izkljuje“, k vsemu nič ne dé. In tako se godí, da se v Gorici, Trstu, še celó v Postojni, na Razdrtem itd. pod imenom „hrvaško vino“ tudi po 9 goldinarjev hektoliter hrvaškega „petiota“, ne pa vina dobí, kajti po tej ceni moglo bi se pravo hrvaško vino le potem v Postojni itd. oddajati, ako bi se tam doli čisto zastonj dobivalo, to je, kradlo. Ubogi Vipavec pa ne more svoje s krvavimi žulji pridelane „poštene kaplje“ nikakor v denar spraviti!

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

* *Vrednost kurjeka.* Gnojna moč kurjeka je blizu taka, kakor mnogo hvaljenega peruanskega guana, le da ima kurjek več vodenih delov v sebi. Za vse poljske sadove je tedaj izvrsten gnoj. Zato naj bi noben gospodar ne zanemaril v kurnike potresati mavca (gipsa) ali pa suhe prsti, če mavca nima. Ena kokoš naredí v kurniku leto in dan okoli 10 funtov gnoja. Zato zasluži kurjek, da ga kmetovalec in vrtnar po njegovi vrednosti cenita. Z gnojem 50 kokoši se dá en oral zemlje precej dobro pognojiti.

* *Koli, ki se pristavljajo sadnim drevesom,* se po skušnjah angleških naredijo prav trpežni, če se namažejo s kuhanim lanenim oljem, kateremu se je toliko ogelnega prahu primešalo, da je zmes tako gosta, kakor so navadne oljate barve. Mož, ki je to iznašel, trdi, da so konci kolov, ki so več let v zemlji bili, še prav tako trdni bili ko takrat, ko jih je v zemljo vtaknil.

Gospodarske novice.

* *Prvo štajarsko mlekarsko društvo* se je osnovalo v Gradcu, kjer se je več kmetovalcev graške okolice združilo. Namen je: prejemnikom prodavati snažnega, neskvarenega mleka in mlekarskih pridelkov, posestnikom pa zagotavljati zanesljivih in dobrih kupcev. Do sedaj je društvu pristopilo 15 kmetovalcev s 150 kravami. Ovo društvo obeta srečen vseh in je sploh prvo v Avstriji za mestne potrebe in blizu mesta osnovano. Delovati začne precej bližnjo jesen.

* *Vabilo k odlikovalni dirki s kobilami Ljutomerskega plemena* z eno vprego 8. septembra t. l. ob dveh popoldne, razpošilja gosp. Avg. Šenkl, grajščak v Lukavcih v imenu društva v trop konjerejske podružnice v Ljutomeru na Štajarskem. Prostor za vožnjo je na Cvenskem pašniku. 1. darilo znaša 30 gld. v srebru, 2. darilo 25 gold. v srebru, 3. darilo 20 gold. v srebru, 4. darilo 18 gold. v srebru, 5. darilo 15 gold. v srebru, 6. darilo 12 gold. v srebru, 7. darilo 10 gold. v srebru, 8. darilo 6 gold. v srebru, 9. darilo 5 gold. v srebru, 10. darilo 3 gold. Kateri izmed dirkalcev bode imel najprilicnejšo vprego, dobí za to kot odlikovanje 6 gld. srebra. Za darilo poganjati se morejo samo kobile Ljutomerskega plemena, to je, take, ki se redijo v Ljutomerskem, ormoškem in gornjeradgonskem sodnijskem okraji, in sicer brez ozira na starost. Oglašanja se sprejemajo do 7. septembra t. l.

* *Živinska kuga* je tudi v Dalmaciji in Gališkem prenehala in je torej cela Avstrija te nadloge prosta, Bog daj nam za mnogi čas!

* *Limonova drevesa na Laškem* tako zelo bolehalo, da je ondašnje ministerstvo poljedelstva 3000 lir za darilo razpisalo tistemu, kdor najboljšo knjigo spiše v poduk, kako s temi drevesi ravnati, da se odvrne bolezen ali uže začeta zatara.

* *Kokoši in purani* na Hrvatskem in v Slavoniji zelo crkajo. Bolezen se kaže kužna, in brž ko ne izvira od velike vročine, pomanjkanja frišne vode za pijačo in nesnažnosti kurnikov ali družih prostorov, kjer biva perutnina. Zato je treba, zdravo žival nemudoma ločiti od bolne, dajati vsem čiste vode, kateri se sme tudi na vsak liter primešati pol grama karbolne kisline. Crknena žival naj se globoko na oddaljeno mesto zakoplje, kurniki in druga mesta, kjer je bolna žival bila, naj se dobro pobelijo z apnom.